

Imię nazwisko: Małgorzata Wiertelwska
Wydział Teologiczny
Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

Temat pracy :

Rola analogii w teologii naturalnej Richarda Swinburne'a

Streszczenie

Celem pracy jest przedstawienie charakterystyki teologii naturalnej Richarda Swinburne'a i ukazanie roli, jaką odgrywa w niej analogia. Richard Swinburne (ur.1934), emerytowany profesor filozofii chrześcijańskiej na Uniwersytecie Oksfordzkim, uznawany jest za jednego z bardziej wyrazistych i konsekwentnych współczesnych apologetów chrześcijaństwa w anglojęzycznym środowisku akademickim. Centralną kwestią jest dla Swinburne'a poszukiwanie wyjaśnienia natury świata i znaczenia twierdzeń wiary chrześcijańskiej. Układ pracy odzwierciedla nadrzędność teologii naturalnej w całokształcie dociekań filozoficznych i teologicznych Swinburne'a oraz pozwala naświetlić naturę i użycie analogii we wskazanych przez niego drogach poznania Boga.

W rozdziale pierwszym scharakteryzowano teologię naturalną w różnych ujęciach i aspektach oraz omówiono metodę wyjaśniania naukowego Carla Hempela, którą Swinburne szeroko wykorzystuje na potrzeby budowania autorskiego podejścia do zasadniczych kwestii teologii naturalnej. Swinburne modyfikuje nomologiczno-dedukcyjny model Hempela, rozszerzając go o wyjaśnianie osobowe, gdzie przekonania, zamiary, racje rozumowe, pragnienia i zdolności podmiotu do decydowania i działania pełnią rolę przyczynową w zaistnieniu stanów rzeczy podlegającym wyjaśnieniu. Modyfikację procedury wyjaśniania naukowego o czynnik osobowy można określić mianem analogii zgodnie z sensem nadawanym temu terminowi przez samego Swinburne'a, który za analogię uważa poszerzające zakres znaczeniowy słowa, zwykle jednoznacznie łączonego z określonym desygnatem wobec desygnatu podobnego ale nie identycznego z paradygmatycznym. Ponadto przeanalizowano specyfikę angielskich terminów „believe” (wierzyć, być przeświadczonym),

„belief” (przekonanie) i „faith” (wiara), które odgrywają istotną rolę w argumentacji Swinburne’a.

Rozdział drugi zawiera omówienie pojęcia analogii i prezentuje sposób, w jaki Swinburne korzysta z niej przy wyjaśnianiu doktryny Trójcy Świętej. Swinburne testuje „hipotezę teizmu” sprawdzając jej moc wyjaśniającą. Czyni to najpierw badając jej prawdopodobieństwo wewnętrzne, czyli spójność i w tym celu dokonuje analizy znaczeń kluczowych terminów teologicznych odnoszonych do Boga a mających swoje odpowiedniki w mowie potocznej. Tam, gdzie to możliwe postuluje pozostawienie zwyczajnego znaczenia słów użytych w funkcji języka religijnego. Szczególnym przypadkiem, który wymaga użycia analogicznego, jest termin osoba, w potocznym użyciu odnoszony do człowieka, ale w doktrynie chrześcijańskiej używany w odniesieniu do trzech Osób Boskich będących jednym Bogiem. Jest to analogia kluczowa dla wykazania spójności chrześcijańskiej nauki o Bogu.

Rozdział trzeci przedstawia sposób odrzucenia przez Swinburne’a sceptycyzmu poznawczego Hume’a i Kanta oraz jego polemikę z dowodem ontologicznym na rzecz argumentu indukcyjnego na istnienie Boga oraz teodyceę, jako sposób ujmowania kontrfaktów. Istnienie Boga opisanego wcześniej sprawia, że możemy się spodziewać wystąpienia zjawisk i zdarzeń, które faktycznie zachodzą, a których prawdopodobieństwo byłoby niższe, gdyby Bóg osobowy nie istniał. Swinburne dokonuje analogicznego rozszerzenia znaczenia terminu prawo przyrody, wprowadzając kwalifikację uwzględniającą możliwość okazjonalnego zawieszenia działania jakiegoś prawa przyrody przez Boga, jak na przykład w zdarzeniu zmartwychwstania Chrystusa.

Podsumowując, w ujęciu Swinburne’a teologia naturalna to opis natury i działania Boga, który wynika z uzgodnienia prawd wiary chrześcijańskiej z rozumowymi argumentami bazującymi na potocznym doświadczeniu stabilności i przewidywalności świata oraz tego, co o naturze świata mówi nam nauka. Teizm chrześcijański, to dla Swinburne’a nie tylko system wierzeń i droga życia, ale także najbardziej racjonalny światopogląd spełniający warunki racjonalności stawiane teoriom naukowym o szerokim zasięgu.

Martyna Wierlewska